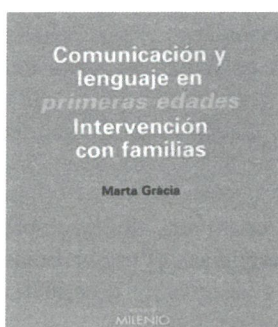

COMUNICACIÓN Y LENGUAJE EN PRIMERAS EDADES. Intervención con familias.

Marta Gràcia

Ed. Milenio (2003) Lleida

Amb aquest llibre, Marta Gràcia posa en mans de l'especialista unes eines molt valuoses per a enfocar la intervenció amb les famílies que tenen nens o nenes que presenten o poden presentar, dificultats en l'adquisició de la comunicació i el llenguatge. Tothom està d'acord que aquest és un àmbit d'intervenció necessari, però sovint es deixa anar algun comentari que al·ludeix a la

manca d'instruments i experiències contrastades que orientin aquests tipus d'intervencions. Amb aquest llibre, la queixa ja no té tant de sentit, perquè el seu contingut va més enllà de les estratègies i orientacions que es donen. El lector pot observar com darrera els suggeriments que fa l'autora, hi ha tot un procés d'acompanyament a la família que és el que determina les orientacions que es fan a cada moment i el pas que cal donar a continuació. És a dir, a més de les orientacions i estratègies perfectament definides, es troba tota una lliçó de com ajustar la intervenció professional a les necessitats i ritme d'aprenentatge de cada unitat familiar.

Es tracta d'un treball que té com a base la realització d'una tesi doctoral sobre el tema, amb tot el que això comporta de centenars i centenars d'hores d'observació, enregistrament, transcripció i anàlisi de dades que avalen totes i cadascuna de les estratègies que se suggereixen. Cal, no obstant, deixar constància que tot aquest ingent treball es descriu amb una terminologia amena i senzilla i amb exemplificacions clarificadores dels diferents conceptes que s'expressen, de manera que el lector troba estratègies, no tan sols per a aplicar-les, sinó també per a transmetre-les de manera didàctica en els casos que hagi d'intervenir.

La distribució de continguts guarda un interessant equilibri entre els aspectes teòrics que fonamenten la proposta de treballar en contextos naturals ja que es parteix de la base que "*el desenvolupament es produeix gràcies, en part, a les interaccions socials en les quals participa el nen des del seu naixement*" (p.143), i les orientacions pràctiques que es deriven d'aquests. Aleshores, en aquest context el paper de l'especialista és recollir el màxim d'informació possible que pugui oferir la família, l'escola i les persones properes al nen i dissenyar una intervenció coherent amb les característiques d'aquest plantejament.

Pel que fa a les estratègies que se suggereixen, es poden distingir tres grups. Un primer grup relacionat amb la millora de les condicions físiques de l'entorn, amb la finalitat que aquest contribueixi a optimitzar la qualitat global de les interaccions. Quan l'autora ens parla de les característiques de l'entorn, proposa tota una sèrie de reflexions que cal tenir en compte per a la creació d'un clima que afavoreixi la comunicació, l'intercanvi i l'actitud comunicativa. De vegades es tracta d'aspectes que, als ulls de l'adult; passen desapercebuts, però que poden ser decisius per a la interacció amb l'infant, com p. ex., l'espai de què es disposa, la il·luminació, l'ambient de tranquil·litat i silenci, l'elecció de joguines, la disposició de les mateixes, la posició que s'adopta, etc.

Un segon grup d'estratègies va adreçat a la creació d'un espai d'activitat i joc conjunt. Entre aquestes, és important aprendre a observar i escoltar com es comunica el nen, ja que cada persona té el seu ritme de desenvolupament comunicatiu i cal aprendre a observar-lo i respectar-lo. Amb aquesta mateixa filosofia, es proposen les estratègies d'utilitzar l'espera i el silenci, seguir la iniciativa del nen, imitar i interpretar els actes del nen, estructurar la interacció per torns, allargar les seqüències comunicatives i millorar l'ajustament del llenguatge adreçat al nen, cercant el tipus de missatge que arribi amb major nitidesa, pel que fa als aspectes formals i de contingut.

El tercer grup està centrat en aspectes específics de la comunicació i aporta estratègies educatives que permeten la mare ajudar el nen a progressar en la qualitat i funcionalitat de les construccions verbals. Aquestes estratègies venen descrites com a expandir o/i corregir els enunciats del nen, valorar positivament el que fa o diu, començar formulant preguntes d'elecció i posteriorment altres tipus de preguntes o requeriments.

L'autora dedica unes darreres pàgines a oferir criteris que ajudin a avaluar l'efectivitat de la intervenció com són la valoració de les opinions dels pares o altres membres de la família, les opinions d'altres professionals, els resultats de diverses proves d'avaluació i la revisió de les interaccions.

Finalment, es convida a reflexionar sobre la necessitat de la col·laboració inter i transdisciplinària, donada la freqüent participació de diferents especialistes en relació a un mateix cas i la importància de prendre decisions conjuntes i coherents. Si bé ningú no qüestiona aquesta necessitat, de vegades la dinàmica del dia a dia fa que aquest objectiu quedi en segon pla.

I tot això per a què?, quins àmbits d'intervenció han de tenir totes aquestes estratègies i orientacions emanades d'un treball de recerca aplicada? Encara que, com podem veure, els destinataris finals són els nens i nenes que poden tenir dificultats en la comunicació i el llenguatge, la tasca assessora que aquí es proposa no recau tan sols en l'especialista com a professional que de manera individual intervé amb les famílies, sinó que també vol incidir en les institucions i serveis públics que tenen com a missió acollir, orientar i guiar les famílies de nens i nenes susceptibles de tenir problemes o retards de llenguatge.